

Základy práce s informačními zdroji pro bakalářské studenty SPSP

Brno, 4. 10. 2021

Ing. Martina Nedomová, DiS.

Osnova kurzu

- ❑ **Práce s informacemi, základy EIZ, psaní odborných (závěrečných) prací**
- ❑ **Práce s elektronickými informačními zdroji**
  - ❖ základy vyhledávacích technik
  - ❖ tvorba rešeršního dotazu
  - ❖ praktické vyhledávání v oborových databázích
- ❑ **Citace, citování, plagiátorství**
  - ❖ základní terminologie, citační styly
  - ❖ základy citování jednotlivých druhů dokumentů
  - ❖ citační software, zvláštnosti citování
- ❑ **Práce s elektronickými informačními zdroji**
  - ❖ EBSCO Discovery Service a nadstavbové nástroje
  - ❖ databáze elektronických knih

Podmínky absolvování předmětu

Zápočet

- ❖ prostudování materiálu k samostudiu,
- ❖ účast na seminářích a přednášce,
- ❖ vypracování **dvou** praktických **úkolů** - online cvičení na citace a rešerše.

Termíny kurzu

❖ Týden od 4. 10.		samostudium
❖ ČT 14. 10. 2021	16:00 – 17:40	seminář EIZ I.
❖ ČT 21. 10. 2021	16:00 – 17:40	přednáška na citace
❖ ČT 4. 11. 2021	16:00 – 17:40	seminář EIZ II.

Prezentaci, prosím, berte jako přehledovou. Možností a zdrojů je opravdu obrovské množství. Vyzkoušejte si uvedená praktická cvičení, podrobnější práce s databázemi bude obsahem následující lekce.

Přeji vám hodně štěstí při studiu. V případě jakýchkoli dotazů či problémů se prosím ozvěte na email nedomova@fss.muni.cz Pokusím se vám poradit co nejdříve to bude možné. Děkuji.

V PS 2021 počítáme s kontaktní výukou. Pokud se během semestru změní epidemiologická situace, bude veškerá výuka převedena do online podoby na platformě MS Teams. V takovém případě budete o této skutečnosti informováni emailem.

Práce s informacemi

Osnova přednášky

- Práce s informacemi
  - ❖ informační společnost
  - ❖ informační gramotnost

- Psaní odborných (závěrečných) prací

- Informační zdroje
  - ❖ typy informačních zdrojů
  - ❖ licencované zdroje
  - ❖ kde hledat knihy, odborné časopisy, informace z médií, závěrečné práce, referenční díla, statistické údaje, oborové brány

Práce s informacemi – cíle dnešní lekce

- Seznámíte se se základními pojmy.
- Dovíte se, co jsou to licencované databáze a jak se k nim na MU dostanete.
- Vyzkoušíte si vzdálený přístup k e-zdrojům.
- Naučíte se, kde hledat jednotlivé typy informačních zdrojů (články, knihy, ...).
- Zkusíte si praktická cvičení k některým e-zdrojům.

*"Information these days seems to be everywhere. But rather than making research easier, this has made it harder, because when doing research you don't just have to find **any** information, you have to find the **right** information."*

Informační společnost

- Založená na informacích a znalostech

- Problémy při práci s informacemi:
  - ❖ **velké množství**
  - ❖ **snadná dostupnost**
  - ❖ **kvalita**

Informační gramotnost

→ Rozpoznání informační potřeby

☐ Schopnost **informaci**:

- ❖ **nalézt** – znalost informačních zdrojů a vyhledávacích strategií
- ❖ **vyhodnotit** – užitečnost/relevance
- ❖ **použít** – pro daný účel, znalost autorského zákona, problematiky citování a plagiátorství

Psaní závěrečných (odborných) prací

Propagační video Západočeské univerzity v Plzni

Metodika psaní odborných prací

- ❑ Dostatek času pro vyhledání a nastudování příslušné literatury
- ❑ Vypracování námětu závěrečné práce
- ❑ Vymezení času potřebného k sepsání textu
- ❑ Dodržení všech předepsaných formálních a odborných náležitostí

Psaní závěrečné práce

Základní etapy přípravy písemné práce

- 1. Volba tématu a strategie přípravy**
2. Informační průzkum
3. Zpracování výsledků průzkumu
4. Výzkum
5. Tvorba práce
6. Příprava dokumentace
7. Příprava konečné verze práce
8. Odevzdání práce
9. Obhajoba - prezentace práce

Volba tématu

- ❑ Podívat se do [Archivu závěrečných prací IS MU](#)
- ❑ Případně na práce jiných univerzit: [Vysokoškolské kvalifikační práce](#)

Cvičení

- ❑ V [Archivu závěrečných prací IS MU](#) si v části „Vyhledávání absolventů a závěrečných prací“ dohledejte **práce absolventů vaší katedry**, kteří již mají v archivu vloženou závěrečnou práci. Vyzkoušejte si různé typy **filtrů** (více položek lze vybrat přes ctrl). Zvolte si některý ze záznamů a prohlédněte si, co zde můžete najít (abstrakt, klíčová slova, posudky, plný text práce, návrh hodnocení).

Tip: Vyhledávat závěrečné práce lze též zahraničních databázích vysokoškolských prací **DART Europe** a **ProQuest Dissertations & Theses** (viz slidy dále). Vyzkoušejte si a porovnejte s Archivem v ISu, co zde můžete najít (FT, abstrakt, ...).

Základní etapy přípravy písemné práce

1. Volba tématu a strategie přípravy
- 2. Informační průzkum**
3. Zpracování výsledků průzkumu
4. Výzkum
5. Tvorba práce
6. Příprava dokumentace
7. Příprava konečné verze práce
8. Odevzdání práce
9. Obhajoba - prezentace práce

Informační průzkum

- ❑ Práce s informačními zdroji
  - ❖ Hledání dokumentů, které souvisí se zvoleným tématem.

- ❑ Získání dokumentů*:
  - ❖ Výpůjčka z knihovny
  - ❖ Výpůjčka/dodání dokumentu z jiné knihovny v ČR/zahraničí - MVS/MMVS
  - ❖ E-prezenčka, Copy on Demand (CoD)
  - ❖ Licencované databáze
  - ❖ Internet

*jako dokument budeme pro potřeby naší výuky označovat texty, obrázky, fotky, videa tj. jakoukoli formu grafického znázornění informací

E-prezenčka

- <https://it.muni.cz/sluzby/e-prezencka>
- **prohlížení** naskenované studijní literatury z knihoven MUNI na obrazovce počítače bez možnosti jejího stahování a ukládání.
- pro studenty a zaměstnance MU
- přes 10 tis. titulů
- výpůjčka na 4 hodiny

Cvičení

Jaký je rozdíl mezi těmito pojmy?

- **Surface Web**
- **Deep Web**
- **Dark Web**

Řešení naleznete na dalším slidu.

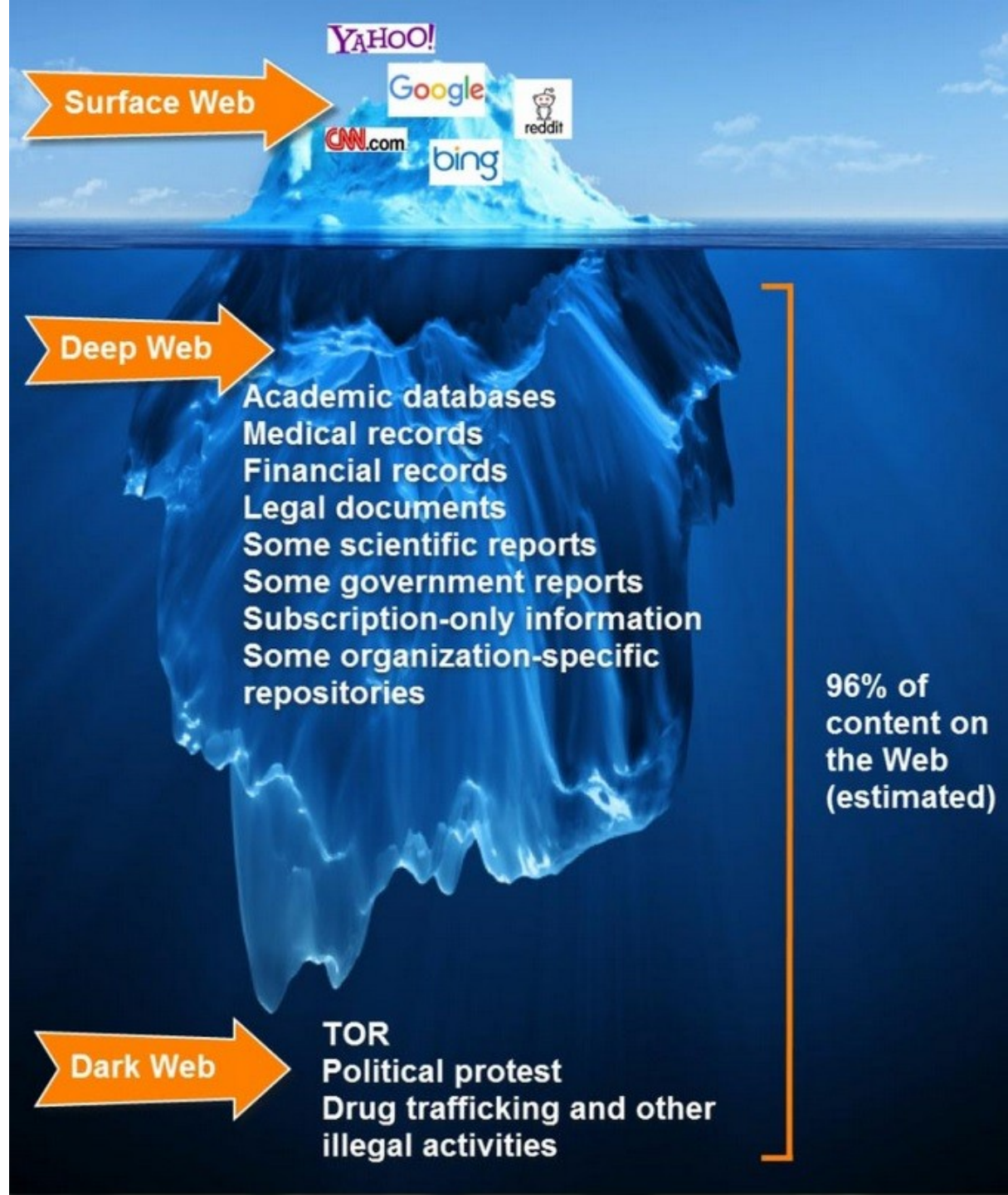
Surface Web

X

Deep Web

X

Dark Web

Licencované zdroje (databáze)

Licencované zdroje I.

- ❑ další výrazy - komerční zdroje/databáze, elektronické informační zdroje, **e-zdroje**, **EIZ**, databáze, dokumenty v elektronické podobě

- ❑ dostupné prostřednictvím **databází**
  - ❖ **volně dostupné**
  - ❖ **komerční (licencované)**

Druhy databází

- ❑ **Bibliografické** – pouze základní "identifikační" údaje o dokumentech (název, autor, rok vydání atd.) + abstrakt
- ❑ **Fulltextové** – plné texty dokumentů
- ❑ **Multioborové** – dokumenty z různých oborů
  - ❖ rozsáhlé databáze – např. **ProQuest, Wiley, EBSCO**
  - ❖ není možné mít zaplacený přístup ke všem kolekcím, tj. ke všem fulltextům

Licencované zdroje II.

- za úplatu - **pro studenty MU zdarma** 😊
- informace jsou **prověřené** (prochází recenzním řízením)
- články většinou dostupné dříve než v tištěné podobě
- doporučený zdroj pro psaní seminárních a závěrečných prací**

Jak se dostanu k licencovaným zdrojům?

- ❑ stránky knihovny FSS MU -

<http://knihovna.fss.muni.cz/ezdroje>

- ❖ databáze k oborům vyučovaným na FSS

- ❑ Portál elektronických informačních zdrojů MU -

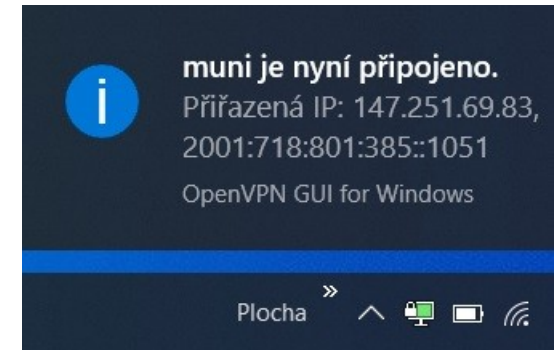
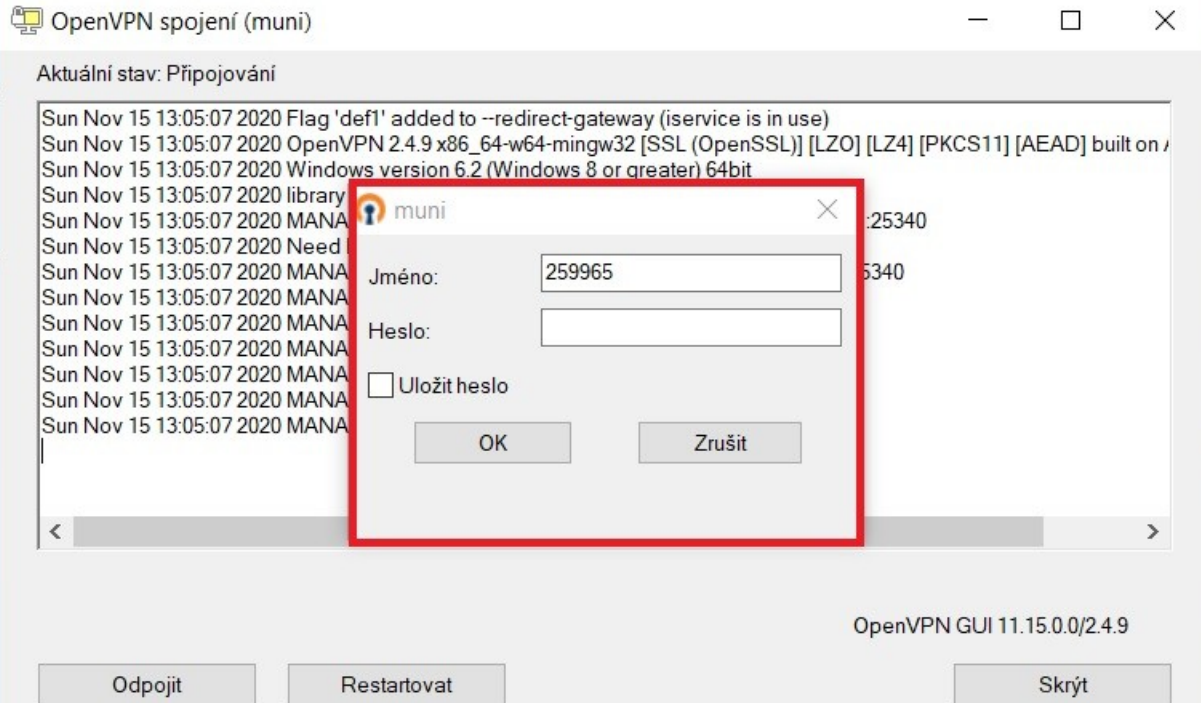
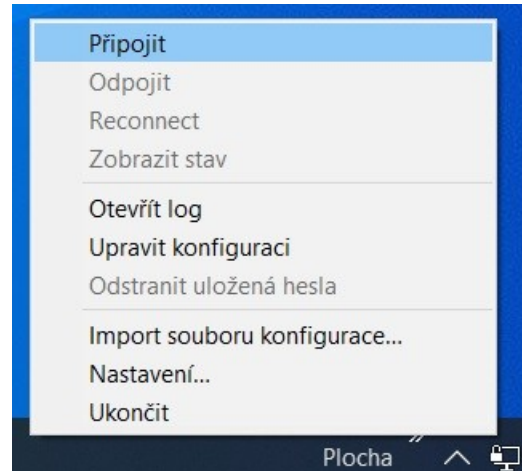
<http://ezdroje.muni.cz/>

- ❖ databáze i z dalších oborů

Jak se dostanu k licencovaným zdrojům mimo počítačovou síť univerzity?

- Nastavte si na počítači vzdálený přístup
  - ❖ OpenVPN
  - ❖ Shibboleth
  - ❖ Ezproxy

OpenVPN

Cvičení

- ❑ Prosím, prostudujte si, jak funguje tzv. **vzdálený přístup k e-zdrojům** (tj. mimo počítačovou síť MU) - <https://ezdroje.muni.cz> - sekce **vzdálený přístup** a jeden z přístupů si zvolte pro další práci.

- ❑ Poté se zkuste připojit do databáze **Sage Journals**.

- ❖ Na stránce **ezdroje.muni.cz** si zvolte „zdroje abecedně“ .
- ❖ Dohledejte si databázi **Sage Journals**, u ní si klikněte na „více informací“ a poté zvolte dole na stránce přihlášení „Shibboleth“ .
- ❖ Následně se zobrazí tabulka, do které zadáte UČO a primární heslo. Případně českou federaci a následně MU. Alternativou samozřejmě zůstává přihlášení přes Ezproxy.
- ❖ Jak by měla stránka databáze vypadat, si můžete zkontrolovat na dalším slidu.

Zdroje podle:

abecedy

fakult

oborů

Nové zdroje

S podporou Full Text Finder

Volné

Free-trials

Užitečné odkazy

Elektronických zdrojích MU

covery.muni

zdroje ■ Katalog MU

Hledej

Vzdálený přístup

Nápověda

Pro přístup k těmto zdrojům využijte univerzitní počítačovou síť. Pro externí přístup (např. z

Aktuality

Artstor

Přístup prodloužen do 31.12.2021

Národní digitální knihovna - díla nedostupná na trhu (dříve Covid)

ukončení zpřístupnění všech digitalizovaných děl v rámci Národní digitální knihovny, zpřístupnění jen DěJ nedostupná na trhu

PressReader

přístup ke zdroji PressReader prodloužen

[Více...](#)

Nejinovější zdroje

RSC Journals - Gold Collection	plné texty časopisů RSC (Royal Society of Chemistry) [více informací]
Sage Journals Online - HSS	elektronické časopisy z oblasti humanitních a společenských věd [více informací]
Sage Knowledge	elektronické knihy z oblasti společenských věd [více informací]
Science	špičkový časopis z oblasti přírodních věd, medicíny a dalších [více informací]
ScienceDirect Earth and Planetary Sciences backfile	archiv časopisů Elsevier z oblasti věd o Zemi [více informací]
ScienceDirect Freedom Collection	plné texty časopisů nakladatelství Elsevier [více informací]
Science Signaling	časopis z oblasti buněčné signalizace a regulační biologie [více informací]
SciFinder (Chemical Abstracts)	bibliografická chemická databáze [více informací]
SciFinder-n	chemická databáze [více informací]
SCOAP3	rezpozitář článků z oblasti částicové fyziky [více informací]
SCOPUS	multioborová citační a abstraktní databáze od Elsevier [více informací]
Screen Studies Collection	soubor databází z oblasti filmu a filmové vědy [více informací]
SocINDEX with Fulltext	plnotextové zdroje pro sociologický výzkum [více informací]
Sources Chrétiennes Online	plnotextový zdroj pro výzkum středověku a církevních dějin [více informací]
SPOLIT - SPOFOR - SPOMEDIA	bibliografická databáze z oblasti sportu [více informací]
SPONET	databáze o sportu a sportovních vědách [více informací]
SportDiscus with FullText	fulltextová databáze oblasti sportu a fitness [více informací]
SPOWIS	bibliografická databáze z oblasti sportu [více informací]
Springer ComputerScience e-textbooks	přes 750 e-učebnic ze všech oblastí počítačové vědy [více informací]
SpringerLINK - časopisy	vědecké a odborné časopisy nakladatelství Springer [více informací]

Sage Journals Online - HSS

Otevřít zdroj

Kolekce **Sage Full-Text - Humanities and Social Science** (HSS) zahrnuje cca 750 titulů elektronických plnotextových časopisů z oblasti humanitních a sociálních věd od vydavatelství Sage Publications od roku 1999 do současnosti. Seznam titulů je uveden [zde](#).

V rámci předplatného jsou dostupné i časopisy v tzv. hlubokém archivu Sage (Sage Deep Backfile Package), který obsahuje archivní ročníky cca 450 časopisů, a to počínaje vždy prvním vydaným číslem až do konce roku 1998. Seznam titulů je uveden [zde](#).

Pro přihlášení přes Shibboleth je nutné na odkazované stránce v menu *Select your institution location...* zvolit **UK Access Management Federation** a následně v menu *Select your institution...* **Masaryk University**.

Dodatečné informace o zdroji

Tento zdroj je indexován ve službě [discovery.muni](#).

Tento zdroj má podporu služby [Full Text Finder](#).

Tento zdroj podporuje vzdálený přístup přes technologii [Shibboleth](#).

Charakteristika: elektronické časopisy z oblasti humanitních a společenských věd

Obory: [Ekonomie](#), [Filozofie](#), [Historie](#), [Jazykověda](#), [Knihovnictví](#), [Náboženství](#), [Právo](#), [Psychologie](#), [Sociální vědy](#), [Vědy o Zemi](#), [Vzdělávání](#)

Typ zdroje: fulltextový

Producent: Sage Publications

Odkaz: <http://journals.sagepub.com>

Vzdálený přístup²: [EZproxy](#)

Vzdálený přístup²: [Shibboleth](#)

UČO

Primární heslo

Zapamatovat si mě

PRIHLÁSIT

> [Mám problém s přihlášením](#)

Your gateway to world-class research journals

Search all SAGE Journals

Advanced Search

Browse Journals By Discipline

Health Sciences

Social Sciences & Humanities

Browse A-Z

All SAGE Journals

Náhled databáze Sage Journals po přihlášení přes Shibboleth.

Další verze cvičení pro zvědavé – i když vyhledávání v databázích bude součástí až další lekce, tak si můžete v této databázi najít zdroje (např. články) týkající se „social work practice“. Vyhledávejte v angličtině, téma si můžete zkusit více upřesnit (např. datem vydání). Pokud si chcete následně přečíst celý text, tak by u záznamu mělo být uvedeno „Full Access“.

Kde hledat informační zdroje

Informační zdroje

❑ **Knihy**

❑ **Periodika**

❖ odborné časopisy, magazíny

❑ **Referenční díla**

❖ encyklopedie, slovníky, tezaury, mapy, atlasy, bibliografie, adresáře, ročenky

❑ **Další zdroje**

❖ závěrečné práce, materiály z konferencí, vládní publikace, šedá literatura, noviny, newslettery)

❑ **Internet**

Kde začít : vyhledávače, discovery systémy a vědecké sítě

Google Scholar

scienceOPEN.com
research+publishing network

- ❖ [EBSCO Discovery Service](#) - "univerzitní Google" pro licencované i volně dostupné zdroje
- ❖ [Google Scholar](#) - vyhledávač odborné literatury
- ❖ [Science Open](#) - vědecká a publikační síť

Kde hledat odborné časopisy? I.

- EBSCO
- JSTOR
- ProQuest
- Sage Journals Online
- ScienceDirect
- SpringerLink
- Wiley Online Library

Multioborové databáze jsou dobrým startovním místem pro vyhledávání

Můžete je prohledávat hromadně prostřednictvím [discovery](#)

Kde hledat odborné časopisy? II.

- ❑ **SocINDEX with Full Text** (přístup z databáze EBSCO)
- ❑ **ProQuest Social Sciences Databases - Social Science Database** (přístup z databáze ProQuest)
- ❑ **Sage Journals Online - Social Work & Social Policy**
- ❑ **SpringerLink - Social sciences › Social policy**

Kde hledat odborné časopisy III.

☐ Volně dostupné zdroje:

- ❖ [Directory of Open Access Journals \(DOAJ\)](#) - adresář FT vědec. a akad. časopisů s otevřeným přístupem, přes 10.000 čas.
- ❖ [Centra European Journal of Social Sciences and Humanities \(CEJSH\)](#) – abstraktová a fulltextová databáze článků uveřejněných ve vědeckých časopisech z oblasti humanitních a společenských věd vycházejících v ČR, SR, v Maďarsku, Polsku, atd.

How to Read (and Understand) a Social Science Journal Article

Kde hledat knihy I.

☐ Katalogy

- ❖ [Katalog MU Aleph](#)
- ❖ Souborné katalogy – [knihovny.cz](#), [CASLIN](#)
- ❖ [E-kniha na počkání \(DDA\)](#)
- ❖ [Online knihovna Bookport](#)
- ❖ [Ebsco Discovery Service](#)

☐ Licencované databáze

- ❖ [Ebsco eBooks](#)
- ❖ [Sage Knowledge](#)
- ❖ [Taylor&Francis eBooks](#)

Kde hledat knihy II.

□ Další zdroje

- ❖ [OAPEN Library](#) - volně přístupné akademické knihy, zejména z oblasti humanitních a společenských věd
- ❖ [Directory of Open Access Books \(DOAB\)](#) - seznam recenzovaných knih (OA), přes 4000 knih
- ❖ [Google Books](#)

Cvičení

- ❑ Otevřete si stránku <https://katalog.muni.cz>.
- ❑ Dohleďte si knihu **MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi.*** a podívejte se, které knihovny MU ji mají ve fondu. Je dostupná i na FSS? A pokud ano, je právě půjčená? Existuje též ve formě e-prezenčky?
- ❑ V dolní části stránky si zvolte „abecední procházení“. Zde můžete vyhledávat podle tématu dokumentu. Zadejte si výraz, který Vás aktuálně zajímá a projděte si zobrazené výsledky.

Kde hledat informace z médií?

☐ Denní tisk, TV a rozhlasové vysílání

❖ [Anopress Monitoring Online](#)

❖ [PressReader](#) - zahraniční deníky a populárně naučné časopisy ze 100 zemí světa, archiv je u většiny titulů 3 měsíce

❖ [NEWTON Media](#) – slovenská mediální databáze, retrospektiva do roku 1998

Kde hledat závěrečné práce?

- ❖ [Archiv závěrečných prací MU – Thesis](#)
- ❖ [Vysokoškolské kvalifikační práce – Theses](#)
- ❖ [DART – Europe E-theses Portal](#)
- ❖ [ProQuest® Dissertations & Theses \(PQDT OPEN\)](#) -
Open Access Dissertations and Theses

Kde hledat další oborové zdroje?

- ❖ Sociální práce
- ❖ Sociální revue
- ❖ Výzkumný ústav práce a sociálních věcí

Kde hledat referenční díla?

- ❖ [Gale Virtual Reference Library](#) (encyklopedie)
- ❖ [The World Factbook](#)

Kde hledat statistické údaje?

❖ Český statistický úřad

❖ Eurostat

Kde hledat další zdroje?

- ❖ [Social Science Research Network](#) - brána k informačním zdrojům pro oblast humanitních věd a výzkumu (abstrakty)
- ❖ [ICPSR \(Inter-university Consortium for Political and Social Research\)](#) – sociálněvědný datový archiv
- ❖ [ROAD - the Directory of Open Access scholarly Resources](#) - časopisy, konferenční sborníky, akademické repozitáře)
- ❖ [Google Scholar](#)

Shrnutí

❏ **Psaní závěrečných prací**

- ❖ **Volba tématu** → Kontrola v Archivu závěrečných prací IS MU

❏ **Informační průzkum – kde hledat ...**

- ❖ Katalogy knihoven
- ❖ Licencované zdroje
- ❖ Veřejně dostupné zdroje

❏ **Pro vyhledávání odborných informací používejte licencované informační zdroje**

- ❖ Ověřené, kvalitní, jedinečné informace

❏ **Seznam databází**

- ❖ Stránky knihovny
- ❖ Portál elektronických informačních zdrojů

❏ **Mimo počítačovou síť MU si nastavte vzdálený přístup**

- ❖ OpenVPN, Shibboleth, Ezproxy

3 nejdůležitější odkazy z této prezentace 😊

- [Elektronické zdroje na MU](#)
- [Vzdálený přístup](#)
- [Knihovna FSS MU - ezdroje](#)

- ❑ **Pro vyhledávání odborných informací používejte licencované informační zdroje**
  - ❖ Ověřené, kvalitní, jedinečné informace

- ❑ **Seznam databází**
  - ❖ Stránky knihovny
  - ❖ Portál elektronických informačních zdrojů

- ❑ **Mimo počítačovou síť MU si nastavte vzdálený přístup**
  - ❖ OpenVPN, Shibboleth, EZproxy

Literatura

KATUŠČÁK, D., B. DROBÍKOVÁ, R. PAPIK. *Jak psát závěrečné a kvalifikační práce*. Nitra: Enigma, 2008, 161 s. ISBN 978-80-89132-70-6.

BOTHMA, Theo. *Navigating information literacy: your information society survival toolkit*. 3rd ed. Cape Town: Pearson Education, 2011, 208 s. ISBN 9781775782278.

Obrázky

<http://cathryno.global2.vic.edu.au/2010/05/08/deep-web-vs-surface-web/> (deep web)

Děkuji vám za pozornost

Ing. Martina Nedomová. DiS.

nedomova@fss.muni.cz